

Informatīvais materiāls par finanšu instrumentiem

I Vienkāršie finanšu instrumenti

Vienkāršie finanšu instrumenti ir noteikti LR Finanšu instrumentu tirgus likuma 126.².panta 12 daļas 1) punkta a) - e) apakšpunktos norādītie finanšu instrumenti:

- a) akcijas, kuras ir iekļautas dalībvalsts regulētajā tirgū vai līdzvērtīgā ārvalsts tirgū, vai daudzpusējā tirdzniecības sistēmā, izņemot akcijas, kurās ietverts atvasinātais instruments,
- b) obligācijas vai cita veida parāda instrumenti, kuri ir iekļauti dalībvalsts regulētajā tirgū vai līdzvērtīgā ārvalsts tirgū, vai DT sistēmā, izņemot tos, kuros ir ietverts atvasinātais instruments vai kuru struktūra ir tāda, kas Klientam apgrūtina ar attiecīgo finanšu instrumentu saistītā riska izpratni,
- c) naudas tirgus instrumenti, izņemot tos, kuros ir ietverts atvasinātais instruments vai kuru struktūra ir tāda, kas Klientam apgrūtina ar attiecīgo finanšu instrumentu saistītā riska izpratni,
- d) ieguldījumu apliecības vai daļas UCITS fondos, izņemot strukturētus UCITS fondos, kā minēts Regulas (ES) Nr. 583/2010 36. panta 1. punkta otrajā daļā,
- e) strukturēti noguldījumi, izņemot tos, kuru struktūra ir tāda, kas Klientam apgrūtina izprast ar strukturētiem noguldījumiem saistīto risku un ienesīgumu vai izmaksas, kuras attiecas uz pirmstermiņa atteikšanos no produkta,
- f) citi vienkāršie finanšu instrumenti, atbilstoši šādām pazīmēm:
 - kas nav atvasinātie finanšu instrumenti;
 - kas atbilst Regulas (ES) 2017/565 57.panta norādītajiem kritērijiem a)-f):
 - uz to neattiecas Direktīvas 2014/65/ES 4. panta 1. punkta 44. apakšpunkta c) punkts vai tās I pielikuma C iedaļas 4. līdz 11. punkts;
 - pastāv iespēja bieži laist apgrozībā, atpirkt vai citādi pārdot šo instrumentu par tirgus dalībniekiem publiski pieejamām cenām, kas ir tirgus cenas vai cenas, kuras ir pieejamas vai apstiprinātas no emitenta neatkarīgās vērtēšanas sistēmās;
 - tas neietver nekādas pastāvošas vai iespējamās saistības Klientam, kas pārsniedz instrumenta iegādes izmaksas;
 - tas neietver klauzulu, noteikumu vai nosacījumu, kas varētu būtiski mainīt ieguldījuma būtību, risku vai, piemēram, ieguldījumi, kas ietver tiesības pārvērst instrumentu citā ieguldījumā;
 - tas neietver tiešas vai netiešas izstāšanās maksas, kuru dēļ ieguldījums varētu zaudēt likviditāti arī tad, ja būtu vairākas tehniskas iespējas to pārdot, izpirkt vai citādi realizēt;
 - atbilstīga informācija par tā īpašībām ir publiski pieejama, un var pieņemt, ka tā ir viegli saprotama un ļauj vidusmēra privātam klientam pieņemt apzinātu lēmumu par to, vai veikt darījumu ar šo instrumentu.

Finanšu instrumentu, kuri ir uzskatāmi par **vienkāršiem finanšu instrumentiem**, piemēri:

- akcijas, kas tiek tirgotas ES vai līdzvērtīgās tirdzniecības vietās,
- obligācijas, kuras tirgo ES vai līdzvērtīgās tirdzniecības vietās,
- parādzīmes un citi parāda instrumenti,
- naudas tirgus instrumenti,
- naudas tirgus atvērte UCITS-fondi, kuros nav ietverts atvasinātais instruments;

- fiksētā ienākuma parāda instrumenti, kurus tirgo ES vai līdzvērtīgās tirdzniecības vietās (izņemot tās obligācijas vai parāda instrumentus, kuri ietver atvasinātos finanšu instrumentus),
- UCITS fondi, kuros nav ietverts atvasinātais instruments;
- atvērtie obligāciju UCITS-fondi, kuros nav ietverts atvasinātais instruments;
- atvērtie sabalansētie UCITS-fondi, kuros nav ietverts atvasinātais instruments;
- atvērtie akciju UCITS-fondi, kuros nav ietverts atvasinātais instruments;
- citi atvērtie UCITS-fondi, kuros nav ietverts atvasinātais instruments.

II Finanšu instrumenti, kas nav uzskatāmi par vienkāršiem

Par vienkāršiem finanšu instrumentiem **nav uzskatāmi** finanšu instrumenti, kas ir atkarīgi no riska un ieguvuma profila un citiem produktu raksturīpašībām, kurus ir grūti izvērtēt un ir nepieciešamas papildus specifiskās zināšanas un pieredze darījumos ar finanšu instrumentiem:

- a) tie ir atvasinātie finanšu instrumenti (derivatīvi) vai finanšu instrumenti, kas ietver noteikto atvasinājumu,
- g) tos veido viens vai vairāki pamatā esošie finanšu aktīvi, kurus grūti izvērtēt, tie varētu būt apvienoti kopā tā, lai apgrūtinātu esošo un iespējamo risku un veiktspējas scenāriju novērtēšanu,
- h) tie drīzāk izmanto necaurspīdīgākus indeksus, kurus, piemēram, ir izveidojis produkta ražotājs nekā izmantojot standarta tirgus indeksus,
- i) kam ir neparasts vai nezināms bāzes aktīvs;
- j) tiem ir fiksēts ieguldījumu termiņš uz vairākiem gadiem ar noteiktiem šķēršļiem pārtraukt darījumu pirms termiņa (darījuma nosacījumi ir neskaidri un var maldināt klientus), vai tie ir saistīti ar sekundārā tirgus trūkumiem, vai ar ievērojamiem sodiem vai zaudējumiem, ja persona vēlas pārtraukt darījumu pirms termiņa,
- k) tiem nav noteikta atmaksas datuma vai termiņa,,
- l) tām ir atdeves (*returns*) / atmaksāšanas (*pay –off*) struktūras, kas ietver vairākas mainīgas vai sarežģītas matemātiskas formulas;
- m) ietver kapitāla aizsardzību, kas var būt nosacīta vai daļēja, vai kuru var atsaukt pēc noteikta nosacījuma;
- n) finanšu instrumenti, kas tiek tirgoti ārpus ES regulētā tirgus, neekvivalentajos ES tirgos (piemēram, akcijas, kas tirgojas Lielbritānijas vai Ukrainas regulētajā tirgū);
- o) depozitārija kvīts pret noteiktu akciju skaitu;
- p) kombinētie finanšu instrumenti, kas ietver sevī dažādus finanšu instrumentu veidus;
- q) ar aktīviem nodrošināti finanšu instrumenti un citi strukturēti instrumenti, kas ietver atvasinājumu vai ietver struktūras, kas ieguldītājam apgrūtina izpratni par produkta riskiem;
- r) (strukturētas segtās obligācijas (noguldījumi), kas ietver atvasinājumu vai ietver struktūras, kas ieguldītājam apgrūtina produkta riska izpratni;
- s) (Strukturētie noguldījumi), kuros ietverta struktūra, kas klientam apgrūtina izpratni par izmaksām par pirmstermiņa pārtraukšanu;
- t) kuru ienesīgums ir atkarīgs no noteiktā aktīvu kopuma (portfeļa) atdeves;
- u) kuru dzēšana ir atkarīga no citu personu turējumā esošo parādu atmaksas;
- v) kad emitentam pieder rīcības brīvība mainīt instrumenta naudas plūsmu/citus instrumenta nosacījumus;
- w) ar sviras funkcijām.

Šādi specifiskie produkti ir finanšu instrumenti, kas nav uzskatāmi par vienkāršiem, piemēri:

- finanšu līgumi par starpību (CFD) (ieskaitot, piemēram, biržā tirgotas preces, kas ir līgumi par starpību vai strukturēti parāda instrumenti, kas ietver atvasinātos finanšu instrumentus un finanšu "starpības likmes");
- binārās opcijas;
- indeksētās obligācijas un turbo sertifikāti;
- maināmās obligācijas;
- pieprasāmās obligācijas;
- nododamās obligācijas;
- konvertējamās obligācijas (convertable bond);
- obligācijas, kurām iespējama konversija;
- mūžīgās obligācijas;
- pakārtotās obligācijas;
- garantijas iespējas līgums;
- sertifikāti;
- atvasinājumi, kas saistīti ar pamatā esošajiem parāda instrumentiem, valūtām, procentu likmēm, ienesīgumu vai precēm;
- ar kredītu saistītas parādzīmes;
- kredītiem piesaistītās obligācijas;
- ar aktīviem nodrošināti parāda instrumenti;
- obligācijas ar emitenta tiesībām atpirtk pirmstermiņa un obligācijas ar ieguldītāja tiesībām pieprasīt pirmstermiņa pārtraukšanu;
- citas konvertējamās akcijas, konvertējamie finanšu instrumenti;
- konvertējamās priekšrocību akcijas;
- naudas tirgus instrumenti, obligācijas un cita veida parāda instrumentos pārvērsti parādi, kas ietver noteikto atvasinājumu (ar kredītu saistītas parādzīmes, strukturēti finanšu instrumenti, kuru darbība ir saistīta ar obligāciju indeksa darbību, strukturēti finanšu instrumenti, kuru darbība ir saistīta ar akciju groza (dažādu akciju kopums) darbību ar aktīvu pārvaldību vai bez tās, strukturēti instrumenti ar pilnībā garantētu nomināli, kuru darbība ir saistīta ar akciju groza darbību, ar aktīvu pārvaldību vai bez tās;
- valūtas mijmaiņas darījumi (SWAP) ar fizisku bāzes aktīva piegādi;
- valūtas nākotnes darījumi Forward ar fizisku bāzes aktīva piegādi;
- slēgto ieguldījumu fondu ieguldījumu apliecības;
- citas ieguldījumu fondu ieguldījumu apliecības, pie UCITS-fondi nepieskaitāmie fondi;
- procentu likmju mijmaiņas līgumi;
- interest rate swap (IRS);
- NDF (non deliverable forwards);
- maržinālie valūtas darījumi;
- biržas maržinālie darījumi - darījumi ar biržas atvasinātajiem finanšu instrumentiem (fjūčeri un opcijas uz fjūčeriem);
- ārpusbiržas darījumi - darījumi ar ārpusbiržas atvasinātajiem finanšu instrumentiem;
- ārpusbiržas mijmaiņas līgumi - OTC SWAPS;
- REPO darījumi, REVERSE REPO darījumi;
- darījumi ar brokera kredīta (maržinālā kredīta) piešķiršanu - īso pozīciju atvēršana;
- opciju darījumi;
- citi finanšu instrumenti ar sarežģītu struktūru.

Šim materiālam ir tikai vispārīgs informatīvs raksturs un to nevar uzskatīt par piedāvājumu, konsultāciju vai rekomendāciju pirkt, turēt vai pārdot tajā minētos finanšu instrumentus.

Jautājumu vai neskaidrību gadījumā par šajā materiālā ietverto informāciju, lūdzam sazināties ar Banku, zvanot pa tālr. +371 67 35 90 28 , vai rakstot uz e-pastu: rd@ribbank.com

Avoti:

[Finanšu instrumentu tirgus likums](#)

[MiFID practices for firms selling complex products \(07.02.2014 ESMA/2014/146\)](#)

[MiFID complex and non complex financial instruments for the purposes of the Directive's appropriateness requirements \(3.11.2009 CESR/09-559\)](#)